ADULTUL UNIVERSAL ȘI ADULTUL GENERATIONAL: REFLECȚII ASUPRA UNUI PLAN DE EDUCAȚIE ȘI ÎNVĂȚARE

UNIVERSAL ADULT AND GENERATIONAL ADULT: REFLECTIONS ON AN EDUCATION AND LEARNING PLAN

CZU: 374.7 **https://doi.org/10.59295/spd2024s.74**

Liliana POȘTAN,
ORCID: 0000-0002-3231-3496
e-mail: postan.liliana@usm.md
Universitatea de Stat din Moldova

Rezumat. *Lucrarea se referă la oferta de învățare pentru generațiile care ajung adulte într-o anumită perioadă socială și la adulție ca stare bio-pshiho-socială, cuprinsă în noțiunea de vârstă, în calitate de repere ale învățării permanente. Pentru acest obiect de studiu, am formulat sintagmele de adult universal și adult generațional. Adultul universal întrunește caracteristicile generale ale adulției: natura ființei adulte, aspectele fundamentale ale existenței și modurile prin care adulții își definesc și își trăiesc individualitatea și subunitățile maritală, parentală, social cetățenească, profesională. Adultul generațional este exponentul unui grup de oameni care au aproximativ aceeași vârstă și care au în comun valori, preferințe și alte caracteristici pe care le păstrează toată viața.*

Cuvinte-cheie: *adulți, adult universal, adult generațional, generație, învățare*

INTRODUCERE

Societatea contemporană se manifestă prin mai multe tendințe centripete, printre care și tendința centripetă a vârstelor. Diferite grupe de vârstă tind să devină mai apropiate și mai interconectate pentru o societate mai unită și mai echitabilă. Politicile publice, precum învățarea pe parcursul vieții, îmbătrânirea activă, politicile de muncă și ocupare, politici comunitare de comunicare, socializare, sunt determinate de extinderea perioadei considerată drept tinerețe, dar și de creșterea numărului de tineri, care nu sunt încadrați profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare NEET, pe de o parte, și de creșterea ponderii și a rolului populației adulte și vârstnice în structura demografică, economică, socială și menținerea acestui grup de populație pe piața muncii, în viața socială activă și implicată în învățare permanentă, pe de altă parte.

În aspectul educației și învățării, tendința centripetă asupra subiecților învățării, deși promovează coeziunea și integrarea între diferitele generații, poate comporta o serie de riscuri pedagogice ce pot afecta atât calitatea procesului de învățare, cât și dinamica relațiilor între generații, printre care specificăm: scepticismul intergenerațional, ritmul și metodele diferite de învățare, accesul la tehnologiile de informare și comunicare TIC, dificultăți în personalizarea învățării.

Dar, obiectul acestui studiu nu se referă la învățarea intergenerațională, dar la

oferta de învățare pentru generațiile care ajung adulte într-o anumită perioadă socială și la adulție ca stare bio-pshiho-socială, cuprinsă în noțiunea de vârstă, în calitate de repere ale învățării permanente. Pentru acest obiect de studiu, am formulat sintagmele de adult universal și adult generațional. Adultul universal întrunește caracteristicile generale ale adulției: natura ființei adulte, aspectele fundamentale ale existenței și modurile prin care adulții își definesc și își trăiesc individualitatea și subidentitățile maritală, parentală, social-cetățenească, profesională. Adultul generațional este exponentul unui grup de oameni care au aproximativ aceeași vârstă și care au în comun valori, preferințe și alte caracteristici pe care le păstrează toată viața.

Cercetătorul, Constantin Schifirneţ scrie: „Apartenență la o vârstă este un fapt inexorabil asupra căreia nu ai cum să intervii. Generaţia însă nu este un factor decisiv, ci un element al cadrului de formare şi dezvoltare a individului consonant cu aspiraţiile, trebuinţele şi idealurile grupului său de vîrstă. Semnificativă este în acest context diferenţa dintre generaţie şi vârstă pe care societatea o face prin acordarea unui status vârstei. Avem aici un paradox: cotidian generaţia este menţionată în foarte multe împrejurări, dar nu i se acordă un status anume. Aceasta este o dovadă elocventă a faptului că generaţia este mai difuză, cu parametri mai greu de evaluat în măsuri legislative. Vârsta este un indicator psihosocial căreia i se recunoaşte prin acte legislative un status formal...Statusul social al vârstei vizează, fără îndoială, şi cerinţe ale generaţiei, dar fără a le acoperi în totalitatea lor” [1].

O concluzie metodologică în cadrul problemei de cercetare: Ce trebuie să conțină un plan de educație și învățare la vârstele adulte din perspectiva adulției universale și a adulției genraționale?, am identificat-o în analiza „Generație și cultură”, autor Constantin Schifirneț (1985): „În cadrul vârstei, individul este oarecum pasiv, schimbările fiziologice, psihologice, intelectuale şi sociale se produc de la sine. În cadrul generaţiei este mai intensă implicarea activă, dinamică a individului într-o structură socială, în afirmarea propriilor sale idealuri şi cerinţe” [Ibidem, p.52].

REZULTATE ȘI DISCUȚII

„Cuprinse între 17 şi 65 de ani (Moers, Correll, Bergler, Lowe, Levinson), vârstele adulte depăşesc efectiv de patru ori timpul consacrat, socialmente, învăţării active. Totodată se modifică locul, conţinutul şi ponderea învăţării în structura activităţii adulţilor. Astfel omul învaţă tot timpul, la orice vârstă, dar de fiecare dată altfel, altceva şi din alte motive” [2].

Potrivit datelor provizorii ale Recensământului populației și locuințelor 2024, vârsta medie a populației la 1 ianuarie 2024, a crescut cu 0,6 ani comparativ cu anul precedent (de la 40,5 ani la 41,1 ani). Piramida populației, la începutul anului 2024, arată clar un model de micșorare a populației la vârstele de 25-29 ani, ceea ce reflectă efectul cumulativ al ratelor migrației nete negative pentru adulții tineri din ultimele decenii. Ponderea populației vârstnice (60-63 ani) a crescut în toate regiunile față de anul 2023 – cele mai mari creșteri fiind atestate în regiunile din centrul și sudul R.

Moldova - cu 1,5 puncte procentuale. Coeficientul îmbătrânirii populației (populația în vârstă de 60 de ani și peste la 100 locuitori) la începutul anul 2024 este estimat la 25,2 persoane la 100 locuitori, comparativ cu 24,1 persoane în anul 2023. [3]

În structura de vârstă a populației adulte, începând cu anul 1959, crește stabil numărul populației de 60-69 de ani și a populației de 40-44 de ani, iar populația cu vârsta de 20-24 de ani este în descreștere. Datele sunt prezentate în figurile 1, 2.

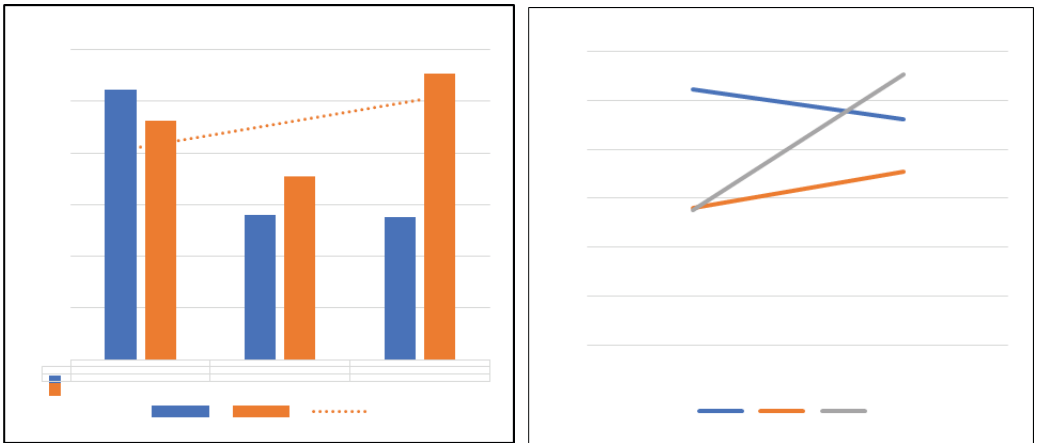

Fig. 1, 2. Date în dinamică privind populația Republicii Moldova, între anii 1959-2014, cu vârstele 20-24, 40-44, 60-69 ani

Sursă: BNS

Potrivit Beresford Research, în prezent, societatea este formată din cinci generații adulte, fiecare dintre acestea având un rol important pe piața forței de muncă și în comunitate. În funcție de anul nașterii, generațiile actuale sunt [4]:

1. Generația tăcută - formată din persoanele născute în 1945 sau înainte de acest an,
2. Generația Baby Boomer - cuprinde persoanele născute între anii 1946-1964,
3. Generația X - alcătuită din cei născuți în perioada 1965-1976,
4. Generația Y (sau Millennials) - include persoanele care s-au născut între anii 1977-1995,
5. Generația Z (sau iGen) - formată din cei născuți între anii 1996-2015.

Populația năstută în anul 1959, a împlinit în anul 2024 vârsta de 65 de ani, cei născuți în 1989, au atins vârsta legală de încheiere a tinereței – 35 ani (Lege cu privire la tineret, 2016).

Perioadă (ani)	Vârsta (ani)
2024 – 1959	65
2024-1989	35

Cu referire la adultul generațional, cercetătorul, Constantin Schifirneţ menționează: „Pentru a căpăta caracteristicile unei generaţii este necesar ca orice grup de vârstă să fie plasat într-o structură socială, să sufere influenţa culturii. În societăţi şi epoci diferite aceleiaşi vârste biologice i se acordă atribute sociale diferite. Statusul şi rolul social al indivizilor nu decurg din vârstă biologică, ci din organizarea vieţii sociale din fiecare societate, din tradiţiile şi condiţiile concret istorice ale fiecărui popor... Noi aparţinem şi grupului celor născuţi o dată cu noi. Pe măsura evoluţiei noastre ne simţim inseraţi în grupul de vârstă. Trăim, reacţionăm la fel sau aproape la fel ca şi cei de o vârstă cu noi. Observăm la un moment dat că avem idealuri comune, ne exprimăm în acelaşi chip şi aspirăm către aceleaşi ţeluri. Ne dăm seama că faţă de cei mai în vârstă decât noi, gândim diferit unele lucruri... Avem, într-un cuvânt, un modus vivendi specific. De aici şi diferenţele” [1].

În studiul „Own values and common values in the education of adults: (re)conception of spirit and identity and community behaviour” (Poștan, 2018) constatăm că „Generația postsovietică a populației adulte tinere din Moldova, împlinește 25 de ani si reprezintă 25 la sută din populaţia stabilă la 1 ianuarie 2014, fiind în descreştere în mod constant (Tinerii în Republica Moldova, Biroul Național de Statistică (2014). Am putea prezuma că, născuți și educați în altă realitate socială, economică și politică, decât cea de până la începutul anilor 90 ai secolului trecut, tinerii sunt purtătorii unui set valoric, deosebit de cel al generațiilor, educate în perioada sovietică. ...Autorii Studiului „Implicarea tinerilor pentru o schimbare socială pozitivă în Republica Moldova” (2017) au stabilit că, tinerii manifestă un grad ridicat de intoleranță față de grupuri minoritate considerate „diferite”, care se asociază de obicei cu conservatorismul social. Acest fond, care este unul de cultură politică de tip patriarhal, poate fi un puternic inhibator al programelor care vizează creșterea participării. Tinerii reproduc prejudecățile și intoleranța generațiilor anterioare (Ovidiu Voicu Victoria Cojocariu, 2017)” [5].

Sociologii (J. Szczepanski, în lucrarea „Noţiuni elementare de sociologie”, S. Rădulescu, Sociologia vârstelor) menționau că, grupul de vârstă are o identitate şi o dinamică proprie, cuprinzând un ansamblu de roluri şi raporturi de interacţiune între aceste roluri. Rolul social implică un comportament aşteptat, scontat sau tipic, căruia îi este asociată o anumită poziţie exprimată de status. Normele şi regulile sociale cu privire la vârstă, precum şi semnificaţia culturală a cursului vieţii creează ceea ce numesc „ciclul de viaţă normal predictibil”, adică comportamentele şi rolurile asociate fiecărei perioade de vârstă.

În tabelul de jos, sintetizăm informații pentru un plan de învățare și educație a adulților din perspectiva adultului generațional:

Tabelul 1. Informații pentru un plan de învățare și educație a adulților din perspectiva adultului generațional

Perioadă/ generație	**Trăsături generaționale (Sursă: https://stiri-leprotv.ro/my-impact/generatiile-pe-grupe-de-varsta-de-l)**	**Recomandări de învățare și educație a adulților**
1945, Generația tăcută, Adulți de circa 77-80 de ani, bătrânețea	Persoanele care fac parte din această generație sunt considerate „tradiționaliste”, conservatoare și mai reticente la schimbare; pun un preț foarte mare pe stabilitate și pe siguranța financiară, sunt muncitori și învățați cu greul. Sunt cei care au reușit să treacă peste o perioadă extrem de complicată, urmată de una de prosperitate, dar și de revolte sociale menite să schimbe mentalități și să reformeze sisteme, mai ales după anii 1960. În ultimii cinci ani a crescut cel mai mult ponderea vârstnicilor din grupul de vârstă de 70-74 de ani – cu 8,5 puncte procentuale (de la 13,6%, la începutul anului 2019 până la 22,1% la începutul anului 2023).	Necesită o abordare care să țină cont de nevoile și interesele specifice acestei grupe de vârstă. Strategii de suport, ghidare, învățare pentru reducerea efectelor involuției/ contracararea involuției. Performanţa ca valenţă motivaţională a învăţării îşi pierde actualitatea.
1946-1964, Generația Baby Boomer, (60-78 ani),	S-au născut într-o perioadă de creștere a natalității și de relativă prosperitate la nivel mondial. Această generație s-a bucurat de progresul tehnologic, de impactul tot mai mare al presei asupra societății și de un echilibru între viața de familie și cea profesională. Cu toate acestea, deși au cunoscut avantajele noilor tehnologii, n-au devenit dependenți de telefoanele mobile sau de televizor, cum se va întâmplă cu generațiile care vor veni după ei. Sunt însă consumatori înrăiți, tind spre un nivel ănalt de bunăstare (locuință, mașină, cont bancar) În anul 2024, femeile și bărbații, născuți în jurul anilor 60, se apropie de vârsta de pensionare (61 ani, femei, 63 de ani, bărbați).	Strategii de învățare asociate dezangajării din viața profesională, însoțită de dorința de a fi activ, inclusiv economic. Preocupările legate de sănătate și bunăstare, Preocupările legate de identificarea sau valorificarea unui hobby, Informații și activități legate de menținerea unei stări fizice bune
1965-1976, Generația X, (48 -59 ani)	Generația X a transformat munca într-o adevărată filozofie de viață. Cei care fac parte din această generație sunt oameni foarte pragmatici, muncitori, bine pregătiți profesional și deloc idealiști. Principalele lor valori sunt ambiția, individualismul și dependența de muncă, mulți dintre ei fiind chiar workaholici. Au fost formați în regimul ideologic sovietic.	Strategii de ghidare, învățare pentru menţinere profesională, Contracararea dinamicii involutive a persoanei şi din subidentităţile maritală, parentală şi social-cetăţenească. Implicaţiile educaţionale influenţează nivelul de dezvoltare al acestor subidentităţi proporţional cu numărul de reciclări parcurse.

1977-1995, Generația Y (sau Millennials) (47-29 ani)	Această generație este caracterizată de impactul uriaș al tehnologiei digitale în viața de zi cu zi. Deși nu s-au născut într-o lume dominată de smartphone, acești oameni au adoptat imediat gadgeturile și au trecut fără probleme de la analog la digital, astfel încât acum nu ar mai putea concepe viața fără noile tehnologii. Foarte competitivi prin fire, pentru că trebuie să fie bine pregătiți dacă vor să obțină un loc de muncă bine plătit, cei din Generația Y sunt însă și idealiști, pentru că vor să schimbe lumea, nu doar să se adapteze la cerințele ei.	Strategii de ghidare, autoînvățare, învățare pentru performanțe în cele 4 subidentități: maritală, parentală, profesională, social-cetățenească
1996-2007, adulții între 28-17 de ani din Generația Z	Aceasta este deja generația celor „născuți cu un smartphone în mână", a tinerilor care au crescut mai curând cu internetul decât cu televizorul. Rețele sociale, comunicarea online și relațiile la distanță fac deja parte din ADN-ul lor, de aceea își doresc să lucreze remote, de oriunde doresc, pun mare preț pe independență și pe libertatea de mișcare, se implică în diferite cauze sociale și nu au răbdare, sperând să obțină pe loc tot ce-și doresc. Complet cufundați în lumea digitală, acestor tineri le este greu să formeze relații interpersonale de durată, pentru că nu știu să comunice prea bine fără ajutorul unui gadget. Sunt multitasking, ușor de influențat prin ceea ce văd online, dar nu prea au putere de concentrare.	Formare profesională inițială, Autoînvățare, Training de dezvoltare personală, Cursuri de șoferie, limbi moderne, tehnologii informaționale

În aspect universal, „la toate vârstele,... învăţarea este partea activă nu cea pasivă a procesului: cel ce învaţă se autodeschide, depune efort, acumulează, încorporează experienţă inedită, o raportează la experienţa sa anterioară, reorientează această experienţă, exprimă sau desfăşoară ceea ce este lent în sinea sa. Partea esenţială a procesului de predare-învăţare este cum să fie ajutat cel ce învaţă, pentru a se angaja în această experienţă activă, progresivă, transformatoare, dureroasă ori reconfortantă, pe care o numim învăţare" [6, p.12].

„Natura a creat toate premisele biologice şi neurofiziologice pentru asigurarea interacţiunii informaţional cognitive a omului cu lumea exterioară pe tot parcursul vieţii sale. Creierul uman se dezvoltă de-a lungul întregii vieţi; el nu se atrofiază. Cu toate acestea, potrivit lui James Robbins Kidd (1991, p.79), „dacă nu este folosit, se pare că sunt afectate negativ atît legăturile neuronale, cît şi funcţionarea celulelor cerebrale individuale. Iată de ce unii psihologi au afirmat că de cele mai multe ori senilitatea poate fi superfluă, fiind cauzată, după cum se pretinde, în aproape 85 la sută din cazuri, de absenţa efortului intelectual". Studiile asupra evoluţiei în ontogeneză a capacităţilor intelectuale, fizice şi senzoriale ale adultului, efectuate în contextul ana-

lizei capacităţii de învăţare a acestuia susţin principiul activ al interacţiunii binomului vârstă-învăţare” [2].

Principiul fundamental al organizării procesului de educaţie a adulţilor este sintetizat de Malcom Knowles (1950): „Adulţii învaţă mai bine şi mai eficient în contexte mai puţin formale, prin intermediul unor activităţi, prin metode şi tehnici flexibile, adaptate nevoilor, intereselor şi aspiraţiilor lor. Educaţia la vârsta adultă a condus la conturarea modelului andragogic al educaţiei, bazat pe următoarele principii:

1. Formabilul deţine rolul principal în procesul formării sale.
2. Formabilul tinde spre autorealizare, independenţă, autogestiune şi se consideră capabil de aceasta.
3. Experienţa de viaţă a adultului poate fi o sursă importantă de învăţare atât pentru el, cât și pentru colegii săi.
4. Adultul învaţă pentru a-şi soluţiona problemele şi a-și atinge scopurile.
5. Adultul tinde să aplice imediat în practică cunoştinţele, deprinderile şi competenţele căpătate în procesul învăţării.
6. Activitatea de învăţare a adultului este determinată, în mare parte, de factori profesionali, sociali, de timp şi de spaţiu, care împiedică sau favorizează acest proces.
7. Formabilul adult participă împreună cu formatorul la toate etapele procesului de învăţare: planificare, realizare şi evaluare [7, p.10-11].

CONCLUZII

Adultul în calitate de student a devenit la fel de solicitat ca adultul în calitate de lucrător. Din „terenul” educației nonformale, astăzi, adulții sunt invitați în instituțiile de învățământ superior, un exemplu actual fiind universitățile pentru vârsta a treia, deschise în cadrul mai multor universități din Moldova. Solicitarea crescută pentru adulți, ca subiecți ai învățării și educației, pune presiune pe dezvoltarea procedurilor de cerere și ofertă în învățarea si educația adulților. În articol, am articulat date și reflecții pentru fundamentarea argumentului pentru un plan de educație și învățare la vârstele adulte din perspectiva adulției universale și a adulției generaționale,

Un plan de educație și învățare eficient trebuie să fie adaptabil și flexibil pentru a răspunde nevoilor diverselor categorii de adulți. În timp ce adultul universal necesită o abordare educațională care să promoveze versatilitatea și adaptabilitatea, adultul generațional beneficiază de pe urma unei educații care valorifică experiența și contextul său cultural și istoric specific. Un echilibru între aceste abordări poate duce la dezvoltarea unor programe educaționale cuprinzătoare și eficiente.

REFERINȚE

1. SCHIFIRNEȚ, C. *Generație și cultură*. București: Albatros. 1985

2. GUŢU Vl., POSȚAN L., *Didactica pentru adulţi din perspectivă motivaţională*. Chișinău: CEP USM, 2007
3. Numărul populației cu reședință obișnuită pe sexe, grupe de vârstă și în profil teritorial la 1 ianuarie 2024. BNS, În: https://statistica.gov.md/ro/numarul-populatiei-cu-resedinta-obisnuita-pe-sexe-si-
4. Age Range by Generation, Beresford Research. În: https://www.beresfordresearch.com/age-
5. POSŢAN, Liliana. Own values and common values in the education of adults: (re)conception of spirit and identity and community behaviour. In*: Education for values - continuity and context*, Ed. Ediția 5, 25-28 aprilie 2018, Iasi, Chisinau. Iasi, Chisinau: EDlearning, 2018, pp. 241-244. ISBN 978-88-87729-48-1
6. KIDD. J.R. *Cum învaţă adulţii.* Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică, 1981
7. NAHABA. L. (coord). *Ghid de proiectare a activităţilor de formare în educaţia adulţilor,* coord. Lilia Nahaba, Ch: Bons Offices" SRL, 2016, 86 p. p.10-11